

Самооцінка та рівень тривожності спортсменів як фактори формування міжособистісної взаємодії у танцювальному дуеті

Олена Гант
Едуард Валюх

Харківська державна академія фізичної культури,
Харків, Україна

Мета: вивчити особливості самооцінки та тривожності спортсменів, які займаються спортивними танцями, на етапі попередньої базової підготовки.

Матеріал і методи: аналіз науково-методичної літератури, методика «Вивчення самооцінки особистості підлітка», методика «Діагностика тривожних станів у дітей» (СМАС).

Результати: теоретично доведено необхідність пошуку нових шляхів ефективної міжособистісної взаємодії у танцювальному дуеті в спортивних танцях на етапі попередньої базової підготовки. Надано психологічні характеристики спортсменів 10–12 років згідно з рівнями їх самооцінки та тривожності.

Висновки: дослідження компонентів міжособистісної взаємодії у спортсменів 10–12 років, які займаються спортивними танцями, показало, що найчастіше самооцінка юних спортсменів відповідає завищеному, високому або середньому рівню. Емоційний стан дітей 10–12 років, які займаються спортивними бальними танцями, характеризується підвищеним або високим рівнем тривожності.

Ключові слова: спортивні танці, міжособистісна взаємодія, самооцінка.

Вступ

Сучасний розвиток спортивних танців як виду спорту, їх міжнародна популяризація, поява значної кількості висококваліфікованих спортсменів, високий рівень конкуренції танцювальних пар вимагає більш детального розгляду проблеми комунікативної компетентності, оскільки багато її аспектів практично не досліджені. Вивчення факторів, що впливають на результат спортсмена, є однією з ключових проблем спортивної науки. Підготовка пар не може відбуватися стихійно і вимагає наукового підходу: вивчення умов спортивної діяльності, індивідуальних особливостей танцюристів, розробки діагностичного інструментарію для їх оцінки, постановки проблеми професійного відбору, з'ясування основних умов формування результативних пар. Актуальним стає вивчення розвитку комунікативної компетентності спортсменів бальних танців на етапі попередньої базової підготовки. Встановлення таких детермінант і особливостей їх прояву дозволить виявити основні напрямки роботи тренера щодо оптимізації процесу відбору танцюристів та комплектування спортивних пар [2; 3; 6].

Комунікативна компетентність у спортивних танцях потрібна як базова складова успішної психологічної підготовки. Достатня психологічна підготовленість і комунікативна компетентність спортсменів забезпечує цілісність тренувального та змагального процесів, а також є критерієм сумісності партнерів для занять спортивними бальними танцями [7; 8; 13].

Аналіз науково-методичної літератури показав, що фахівці в галузі спортивних танців відзначають необхідність розвитку комунікативної компетентності танцюристів саме у підлітковому віці [2; 3; 6; 7]. Як зазначає І. С. Кон, міжособистісні відносини в підлітковому віці будуються на емоційній основі. Безпосередні емоційні зв'язки і вза-

ємини підлітків починають підкріплюватися моральною оцінкою кожного з учасників спілкування, глибше усвідомлюються ті чи інші якості особистості, але адекватність сприйняття свого соціального статусу в даній віковій групі різко знижується: діти, що займали в групі благополучне становище, схильні його недооцінювати, і, навпаки, хлопці та дівчата, які мають незадовільні показники, як правило, вважають своє становище цілком прийнятним. Тобто, в підлітковому віці відбувається своєрідна якісна перебудова як міжособистісних відносин хлопців та дівчат, так і їх особистісних якостей, власного уявлення про себе [14].

Особливої уваги потребують дослідження про взаємозв'язок комунікативної компетентності з особистісними особливостями її суб'єкту. В. Воронова наголошує на значущості психологічного фактору в досягненні успішності, а М. В. Грицаєнко, у свою чергу, відмічає, що у зв'язку із загостренням спортивної конкуренції та підвищенням вимог до рівня виступу спортсменів роль комунікативної компетентності стає все більш відчутною [7; 8; 12]. В. І. Воронова, О. О. Спесивих підкреслюють, що особистісні характеристики людини, а саме відповідальність, високий рівень емпатійності, віра у свої можливості сприяють формуванню ефективної міжособистісної взаємодії. Вимірювання тривожності як властивості особистості особливо важливо, оскільки ця властивість багато в чому обумовлює поведінку юного спортсмена. Функціональний аспект дослідження особистісної тривожності припускає розгляд її як системної властивості, яка проявляється на всіх рівнях активності в спортивному танцювальному дуеті [7; 8]. У психологічній сфері тривожність проявляється у зміні рівня домагань особистості, у зниженні самооцінки, рішучості, впевненості в собі, також особистісна тривожність впливає на мотивацію діяльності. Крім того, наголошується зворотний зв'язок тривожності з такими особливостями особистості юного спортсмена, як: соці-

альна активність, принциповість, сумлінність, прагнення до лідерства, рішучість, незалежність, емоційна стійкість, впевненість, працездатність. Слід зазначити, що причиною тривожності на психологічному рівні може бути неадекватне сприйняття суб'єктом самого себе, тобто дана характеристика особистості обумовлена конфліктною будовою самооцінки, коли одночасно актуалізуються дві протилежні тенденції – потреба оцінити себе високо, з одного боку, і почуття невпевненості – з іншого [1; 5; 9; 11].

Формування у юних спортсменів високої самооцінки, здатності адекватно виражати свої емоції та вміння брати на себе відповідальність, може виступати запорукою ефективної міжособистісної взаємодії у танцювальному дуеті [4; 6; 10].

У даний час у психолого-педагогічній науці недостатньо алгоритмів розвитку гармонійних стосунків партнерів у спортивному танці, тому важливим і своєчасним бачиться вивчення особливостей емоційного інтелекту спортсменів та їх самооцінки як детермінант їх продуктивного міжособистісного взаємодіяння в парі, що і обумовило актуальність нашої роботи.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2016–2018 роки за темою «Сучасні технології діагностики та засоби збереження психологічного здоров'я спортсменів».

Мета дослідження: вивчити особливості самооцінки та тривожності спортсменів, які займаються спортивними танцями на етапі попередньої базової підготовки.

Відповідно до поставленої мети вирішуються такі завдання:

- провести теоретичний аналіз проблеми міжособистісної взаємодії в спортивних танцювальних дуетах;
- охарактеризувати особливості самооцінки спортсменів спортивних танців на етапі попередньої базової підготовки;
- визначити рівень особистісної тривожності спортсменів спортивних танців на етапі попередньої базової підготовки.

Матеріал і методи дослідження

Було досліджено спортсменів віком 10–12 років у кількості 60 осіб, які займаються спортивними танцями, на етапі попередньої базової підготовки. Для обґрунтування актуальності теми проводили теоретико-методологічний аналіз проблеми. Для вивчення показників самооцінки використовували методику «Вивчення самооцінки особистості підлітка», для дослідження тривожності як властивості особистості юних спортсменів – методику «Діа-

гностика тривожних станів у дітей» [15].

Результати дослідження та їх обговорення

Першим етапом дослідження компонентів міжособистісної взаємодії у спортсменів 10–12 років, які займаються спортивними танцями, стало вивчення їх рівня самооцінки. Для вивчення рівня самооцінки та суб'єктивної оцінки юними спортсменами своїх характеристик особистості використовувалась методика «Вивчення самооцінки особистості підлітка».

Результати дослідження рівня самооцінки дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, представлені у табл. 1.

Як показано в табл. 1, високий рівень самооцінки відзначався у 14 (23,33%) дітей, з них 6 (18,75%) дівчаток і 8 (28,57%) хлопчиків. Даний результат відображає уявлення підлітків про свої можливості, що є важливим чинником особистісного розвитку юних спортсменів. Б. Г. Анан'єв у своїх роботах, присвячених вивченню особистості, стверджує, що підлітки з високою самооцінкою усвідомлюють власну значущість, як правило, створюють навколо себе ореол задоволеності, вони менш залежні від підтримки і схвалення оточуючих, оскільки навчилися самі себе стимулювати. Вони відрізняються ініціативістю і заповзятливістю, змушують інших обертатися навколо себе і отримують від цього чималу користь, вони не засмучуються, коли їх критикують, а намагаються виправити свої помилки. Підлітки з високим рівнем самооцінки скоріше готові подякувати за «конструктивну пораду», отримавши в чомусь відмову, вони не сприймають це як приниження своєї персони, бачать причину того, що сталося не в собі, а зовні, і намагаються потім змінити зовнішні обставини в сприяє для себе сторону. Таким хлопчикам і дівчаткам легко бути оптимістами, вони можуть критично оцінювати не тільки свої вчинки, а й вчинки оточуючих їх людей, вони частіше добиваються поставлених цілей і рідше програють [1].

У 15-ти (25,00%) юних спортсменів мав місце середній рівень самооцінки, з них: 8 (25,00%) дівчаток і 7 (25,00%) осіб – хлопчики. Такі підлітки, в цілому, впевнені в собі, але не повністю, нерідко можуть виявляти деяку нерішучість, коливання настрою, а іноді й необґрунтовану настирливість, однак вони досить наполегливі у досягненні поставлених цілей [1].

Низький рівень самооцінки мав місце у 13-ти (21,66%) учасників дослідження, з них: 4 (12,50%) дівчинки і 9 (32,14%) хлопчиків. І. С. Кон стверджує, що низька самооцінка (недооцінка себе) свідчить про крайнє неблагополуччя у розвитку особистості, а діти з такою самооцінкою складають «групу ризику». Підлітки з низькою самооцін-

Таблиця 1

Розподіл дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, згідно рівням самооцінки

Рівень самооцінки	Дівчата (n=32)		Хлопці (n=28)		У цілому (n=60)	
	Абсолютна величина	%	Абсолютна величина	%	Абсолютна величина	%
Завищений	14	43,75	4	14,28	18	30,00
Високий	6	18,75	8	28,57	14	23,33
Середній	8	25,00	7	25,00	15	25,00
Низький	4	12,50	9	32,14	13	21,66
Занижений	0	0	0	0	0	0

кою дуже часто виглядають втраченими, вони, як правило, більш пасивні і менш популярні серед оточуючих їх людей. Такі хлопчики і дівчатка надмірно чутливі до критики, вважаючи, що вона свідчить про їх низьку цінність. Але і компліменти вони прийняти не вміють – «Ну що ви, я зовсім не такий. Ви, напевно, так говорите, щоб зробити мені приємне». Такі підлітки можуть мати безпримичинні страхи, неспокійний сон і образи на інших, яка найчастіше виявляється необґрунтованою, вони не здатні контролювати свої емоційні імпульси і виражати їх у соціально допустимій формі. У поведінці це проявляється як відсутність відповідальності, примхливість [14].

18 (30,00%) дітей оцінили себе на завищеному рівні, тобто вони мають нереалістичне, некритичне ставлення до власних можливостей. Б. Г. Анан'єв, І. С. Кон підкреслюють, що завищена самооцінка може підтверджувати особистісну незрілість, невміння правильно оцінити результати своєї діяльності, порівнювати себе з іншими. Така самооцінка може вказувати на суттєві викривлення у формуванні особистості – «закритості для досвіду», нечутливості до своїх помилок, невдач, зауважень і повчань дорослих, оцінками оточуючих [1; 14].

Отже, самооцінки дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, представлена наступними варіантами: завищений (30,00%), високий (23,33%), середній (25,00%), низький рівень самооцінки (21,66%). Заниженого рівня самооцінки в групі обстежених спортсменів не виявлено.

Наступним етапом нашого дослідження стало вивчення емоційної сфери особистості дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, а саме рівня їх особистісної тривожності.

Результати дослідження рівня тривожності спортсменів, які займаються спортивними танцями, представлені у табл. 2.

Згідно з результатами методики «Діагностика тривожних станів у дітей», у 3 (5,00%) обстежених спортсменів має місце низький рівень тривожності, з них 1 (3,13%) дівчинка та 2 (7,14%) хлопчики. За думкою Б. Г. Анан'єва, низька тривожність – це відчуття комфорту і отримання задоволення від самого життя, а для інших – робота з власними комплексами. Підлітки, що мають низький рівень тривожності, більшою мірою приймають себе та інших людей, відчують позитивні почуття при соціальній взаємодії, а також у меншій мірі прагнуть домінувати над оточенням і уникати проблем [1].

Нормальний рівень тривожності мав місце у 9 (15,00%) дітей, 3 (9,38%) з яких – дівчата та 6 (21,42%) – хлопці. При нормальному рівні тривожності має місце збереження особистістю впевненості у своїх силах, відсутність нервозності, а в разі помилок в діяльності – адекватне став-

лення і прагнення виправити їх [1].

Дещо підвищений рівень відмічався у 13 (21,67%) дітей, серед яких – 8 (25,00%) дівчат та 5 (17,85%) – хлопців; явно підвищений рівень тривожності було виявлено серед 18 (30,00%) дітей, 11 (34,37%) з яких – дівчата, а 7 (25,00%) – хлопці. Навіть підвищений рівень тривожності веде до відсутності у підлітка впевненості у своїх можливостях, формує труднощі в спілкуванні [1].

Явно підвищений рівень тривожності було встановлено у 11 (34,37%) дівчат, та 7 (25,00%) хлопців, що складає 18 (30,00%) підлітків. Дівчата та хлопці, у яких має місце явно підвищений рівень тривожності, меншою мірою соціально адаптовані, ніж підлітки з низькою тривожністю. При цьому тривожним індивідам властиво не приймати себе та інших, відчувати емоційний дискомфорт і прагнути контролювати своє оточення [1; 14].

Дуже високий рівень тривожності створює загрозу психічному здоров'ю підлітка та сприяє розвитку передневротичних станів. Крім негативного впливу на здоров'я, поведінку і продуктивність діяльності, явно підвищений рівень тривожності несприятливо позначається і на якості соціального функціонування дітей підліткового віку, які займаються бальними танцями [1; 9]. За результатами нашого дослідження, дуже високий рівень тривожності було встановлено у 9 (28,13%) дівчат та 8 (28,57%) хлопців, що складає 16 (26,67%) осіб.

Отже, на етапі попередньої базової підготовки емоційний стан дітей 10–12 років, які займаються спортивними бальними танцями характеризується підвищеним або високим рівнем тривожності, самооцінка юних спортсменів відповідає завищеному, високому або середньому рівню.

Враховуючи результати дослідження особливостей емоційно-особистісної сфери спортсменів 10–12 років, основними напрямками розвитку їх міжособистісної взаємодії можна вбачати: підвищення адекватності власного уявлення про себе у юних спортсменів і сприйняття інших, розвиток індивідуальної відповідальності за досягнення особистих цілей, формування комунікативної відкритості та якості спілкування, оволодіння навичками конструктивної соціальної взаємодії [11]. При формуванні ефективної міжособистісної взаємодії у дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, також треба проводити роботу і з батьками юних спортсменів (проводити роз'яснювальну роботу на тему формування адекватної самооцінки підлітків та елементарних технік зняття напруги та вербалізації почуттів). Тренерам рекомендуємо вести контроль за основними показниками міжособистісної взаємодії юних спортсменів протягом року, з метою відбору ефективних засобів і методів впливу на дані характеристики і, як наслідок, високої спортивної результативності.

Таблиця 2

Розподіл дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, згідно рівням тривожності

Рівень тривожності	Стіни	Дівчата (n=32)		Хлопці (n=28)		У цілому (n=60)	
		Абсолютна величина	%	Абсолютна величина	%	Абсолютна величина	%
Низький	1–2	1	3,13	2	7,14	3	5,00
Нормальний	3–6	3	9,38	6	21,42	9	15,00
Дещо підвищений	7–8	8	25,00	5	17,85	13	21,67
Явно підвищений	9	11	34,37	7	25,00	18	30,00
Дуже високий	10	9	28,13	8	28,57	16	26,67

Висновки

1. Ефективна міжособистісна взаємодія в спортивних танцях забезпечує успішне протікання комунікативного процесу та функціонування в професійному танцювальному середовищі. Міжособистісну взаємодію дітей 10–12 років, які займаються спортивними танцями, детермінують сформовані комунікативні уміння та їх емоційно-особистісні характеристики – рівень самооцінки та рівень тривожності.

2. Дослідження компонентів міжособистісної взаємодії у спортсменів 10–12 років, які займаються спортивними бальними танцями, показало, що рівень їх самооцінки представлений наступними варіантами: завищений (30,00%), високий (23,33%), середній (25,00%), низький рівень самооцінки (21,66%). Заниженого рівня самооцінки в групі обстежених спортсменів не виявлено. Отже,

спортсмени бальних танців 10–12 років, зазвичай, здатні досягати своїх цілей і не піддаватися випадковим коливанням настроїв. Але серед таких підлітків зустрічаються і надмірно чутливі до критики хлопці та дівчата, саме такі спортсмени і складають «групу ризику».

3. Емоційний стан дітей 10–12 років, які займаються спортивними бальними танцями, найчастіше характеризується підвищеним або високим рівнем тривожності. Підлітки, які мають високий рівень тривожності, меншою мірою соціально адаптовані, ніж спортсмени з низькою тривожністю.

Перспектива подальших досліджень у розробці програми формування адекватної самооцінки спортсменів спортивних танців на етапі попередньої базової підготовки, з метою формування ефективної взаємодії у танцювальному дуєті.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список використаної літератури

1. Ананьев Б. Г. Личность, субъект деятельности, индивидуальность / Б. Г. Ананьев. – М. : Директ-Медиа, 2008. – 134 с.
2. Артемьева Г. П. Учёт совместимости двигательной деятельности партнёров при подборе пар в спортивных танцах / Г. П. Артемьева // Педагогика, психология и медико-биологичні проблеми фізичного виховання та спорту. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2007. – № 3. – С. 9–11.
3. Артемьева Г. П. Влияние «чувства партнёра» на эффективность спортивных выступлений в акробатическом рок-н-ролле / Г. П. Артемьева, В. В. Мулик // Педагогика, психология та медико-біологичні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2007. – № 7. – С. 11–13.
4. Валюх Е. В. Особистісні характеристики спортсменів 7–10 років, які займаються спортивними бальними танцями / Е. В. Валюх, О. Є. Гант / Збірник наукових праць харківської державної академії фізичної культури. – 2015. – № 2. – С. 32–36.
5. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, В. Огороднійчук та ін., – 2-е вид., допов. – К. : Каравела, 2009. – 400 с.
6. Воронова В. И. Детерминанты успешности пар в спортивном танце / В. Воронова, И. Соронович, Е. Спесивых // Проблемы теории и методики физической культуры и спорта, валеологии и безопасности жизнедеятельности. сб. науч. ст. – Воронеж, 2013. – С. 82–90.
7. Воронова В. И. Исследование уровня внутриличностной конфликтности спортсменов, занимающихся спортивным танцем / В. И. Воронова, И. М. Соронович, Е. А. Спесивых // 9 Международная научно-практическая конференция психологов физической культуры и спорта «Рудниковские чтения»: материалы. – М., 2013. – С. 129–131.
8. Воронова В. И. Особенности потребо-мотивационной сферы у спортсменов танцористів / В. Воронова, О. Спесивых // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 3. – С. 87–90.
9. Гант Е. Е. Характеристика коммуникативных особенностей спортсменок высокой квалификации / Е. Е. Гант // Матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції Інформаційні технології: Наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я (MicroCAD-2014), Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» 21–23 травня 2014 р. – С. 56.
10. Гант Е. Е. Характеристика сложных форм произвольной двигательной активности юных спортсменов / Е. Е. Гант // Матеріали VIII Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы физической культуры, спорта и туризма». г. Уфа, Республика Башкортостан, Россия 20–22 марта 2014 года. – С. 57–62.
11. Гант О. Є. Психолого-педагогічний тренінг «Ефективні комунікації в спортивній діяльності» для студентів психолого-педагогічного профіля / О. Є. Гант // Навчальний посібник для студентів вузів фізичної культури. – Х. : ХДАФК, 2014. – 80 с.
12. Грицаенко М. В. Эмоциональная устойчивость как фактор успешности соревновательной деятельности юных спортсменов (на материале стрелкового спорта) // Физическая культура. Вып. 3. – Москва, 2004. – С. 9–12
13. Жаворонкова И. А. Совершенствование толерантных отношений в танцевальном спорте / И. А. Жаворонкова // Духовное возрождение. Вып. XXI. – Белгород, 2005. – С. 9–12.
14. Кон И. С. Социологическая психология / И. С. Кон – Воронеж : МОДЭК, 1999. – 560 с.
15. Энциклопедия психодиагностики. Том 1. Психодиагностика детей. – Самара, 2009. – 704 с.

Стаття надійшла до редакції: 10.09.2016 р.
Опубліковано: 31.10.2016 р.

Аннотация. Гант Е., Валюх Э. Самооценка и уровень тревожности спортсменов как факторы формирования межличностного взаимодействия в танцевальном дуэте. **Цель:** изучить особенности самооценки и тревожности спортсменов, занимающихся спортивными танцами, на этапе предварительной базовой подготовки. **Материал и методы:** анализ научно-методической литературы, методика «Изучение самооценки личности подростка», методика «Диагностика тревожных состояний у детей» (СМАС). **Результаты:** теоретически доказана необходимость поиска новых путей эффективного межличностного взаимодействия в танцевальном дуэте в спортивных танцах на этапе предварительной базовой подготовки. Представлены психологические характеристики спортсменов 10–12 лет по уровням их самооценки и тревожности. **Выводы:** исследование компонентов межличностного взаимодействия у спортсменов 10–12 лет, занимающихся спортивными танцами, показало, что чаще всего самооценка юных спортсменов соответствует завышенному, высокому или среднему уровню. Эмоциональное состояние детей 10–12 лет, за-

нимаючихся спортивними бальними танцями, характеризується підвищеним или високим уровнем тривожности.

Ключевые слова: спортивные танцы, межличностное взаимодействие, самооценка.

Abstract. Gant, Ye. & Valyuh, E. **Self-assessment and level of uneasiness of sportsmen as factors of formation of the interpersonal interaction in the dancing duet.** **Purpose:** to study features of self-assessment and uneasiness of the sportsmen who are engaged in sports dancing at the stage of preliminary basic preparation. **Material & Methods:** analysis of scientific and methodical literature, technique "Studying of self-assessment of the identity of the teenager", technique "Diagnostics of disturbing states at children" (CMAS). **Results:** the need of the search of new ways of the effective interpersonal interaction for the dancing duet in sports dances at the stage of preliminary basic preparation is proved theoretically. Psychological characteristics of sportsmen of 10–12 years old on the levels of their self-assessment and uneasiness are submitted. **Conclusions:** the research of components of the interpersonal interaction at sportsmen of 10–12 years old, who are engaged in sports dancing, shown that self-assessment of young sportsmen most often corresponds to the overestimated, high or average level. The emotional condition of children of 10–12 years old, who are engaged in sports ballroom dances, is characterized by the increased or high level of uneasiness.

Keywords: sports dances, interpersonal interaction, self-assessment.

References

1. Anan'ev, B. G. (2008), *Lichnost, subekt deyatel'nosti, individualnost* [Personality, the subject of activity, individuality], Direkt-Media, Moscow, 134 p. (in Russ.)
2. Artemeva, G. P. (2007), "Accounting compatibility of motor activity in the selection of partners in the pairs ice dancing", *Pedagogika, psixologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya ta sportu*, No 3, pp. 9–11. (in Russ.)
3. Artemeva, G. P. & Muliik, V. V. (2007), "Influence of "feelings of a partner" on the effectiveness of sports performances in an acrobatic rock 'n' roll", *Pedagogika, psixologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu*, No 7, pp. 11–13.
4. Valiukh, E. V. & Hant, O. Ie. (2015), "Personality characteristics of athletes 7-10 years are engaged in dance sport", *Zbirnyk naukovykh prats kharkivskoi derzhavnoi akademii fizychnoi kultury*, No 2, pp. 32–36. (in Ukr.)
5. Skrypchenko, O. V., Dolynska, L. V. & Ohorodniichuk, V. (2009), *Vikova i pedahohichna psykhohihiia* [Age and educational psychology], Karavela, Kyiv, 400 p. (in Ukr.)
6. Voronova, V., Soronovich, I. & Spesivykh, Ye. (2013), "Determinants of success in the sport dance pairs", *Problemy teorii i metodiki fizicheskoy kultury i sporta, valeologii i bezopasnosti zhiznedeyatel'nosti*, Voronezh, pp. 82–90. (in Russ.)
7. Voronova, V. I., Soronovich, I. M. & Spesivykh, Ye. A. (2013), "Studies intrapersonal conflicts athletes involved in sports dance", 9 *Mezhdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferentsiya psikhologov fizicheskoy kultury i sporta «Rudnikovskie chteniya»: materialy* [9 International scientific-practical conference of psychologists, physical culture and sports "Rudnikovskie reading": materials], Moscow, pp. 29–131. (in Russ.)
8. Voronova, V. I. & Spesivykh, O. (2013), "Features The need-motivational sphere athletes dancers", *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannya i sportu*, No 3, pp. 87–90. (in Ukr.)
9. Gant, Ye. Ye. (2014), "Characteristic features of communicative athletes of high qualification", *Materiali XKHII mizhnarodnoi naukovopraktichnoi konferentsii Informatsiyni tekhnologii: Nauka, tekhnika, tekhnologiya, osvita, zdorovya (MicroCAD-2014) 21–23 travnya 2014 r* [Materials XHII international scientific conference Information technology: science, technology, education, health (MicroCAD-2014)], Kharkiv, 21-23 May 2014, pp. 56. (in Russ.)
10. Gant, Ye. Ye. (2014), "Characterization of compound forms of arbitrary motor activity of young sportsmen", *Materialy VIII Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Aktualnye problemy fizicheskoy kultury, sporta i turizma». g. Ufa, Respubliki Bashkortostan, Rossiya 20–22 marta 2014 goda* [Proceedings of the VIII International scientific-practical conference "Actual problems of physical culture, sport and tourism."], Ufa, March 20–22, 2014, 57–62. (in Russ.)
11. Hant, O. Ie. (2014), *Psykhologo-pedahohichni treninh «Efektyvni komunikatsii v sportyvni diialnosti» dlia studentiv psykhologo-pedahohycheskoho profyliia* [Psycho-pedagogical training "Effective communication in sports activities" for students of psycho-pedagogical the Profile], KhDAFK, Kharkiv, 80 p. (in Ukr.)
12. Gritsaenko M. V. (2004), "Emotsionalnaya ustoychivost kak faktor uspeshnosti sorevnovatel'noy deyatel'nosti yunyykh sportsmenov (na materiale strelkovogo sporta)", *Fizicheskaya kultura*, Iss. 3, pp. 9–12. (in Russ.)
13. Zhavoronkova, I. A. (2005), "Improvement of tolerant attitudes in the dance sport", *Dukhovnoe vrozhdzenie*, Vol. XXI, pp. 9–12. (in Russ.)
14. Kon, I. S. (1999), *Sotsiologicheskaya psixologiya* [Sociological Psychology], MODEK, Voronezh, 560 p. (in Russ.)
15. *Entsiklopediya psikhodiagnostiki. Tom 1. Psikhodiagnostika detey* [Encyclopedia of psychodiagnosics. Volume 1. Psychodiagnosics children], Samara, 2009, 704 p. (in Russ.)

Received: 10.09.2016.

Published: 31.10.2016.

Гант Олена Євгенівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Гант Елена Евгеньевна: Харьковская государственная академия физической культуры; ул. Клочковская 99, 61058, г. Харьков, Украина.

Helen Gant: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-7729-4914

E-mail: lena.gant@mail.ru

Валюх Едуард Володимирович: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Валюх Эдуард Владимирович: Харьковская государственная академия физической культуры; ул. Клочковская 99, 61058, г. Харьков, Украина.

Eduard Valiuh: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-5367-176X

E-mail: edonsan93@gmail.com

Бібліографічний опис статті:

Гант О. Самооцінка та рівень тривожності спортсменів як фактори формування міжособистісної взаємодії у танцювальному дуєті / Олена Гант, Едуард Валюх // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 5(55). – С. 17–21. – doi: 10.15391/snsv.2016-5.003